

Sensorveiledning: TEOL4541V – Fra psalter til salmebok

Eksamen består av en mappeeksamen. Studenten velger selv ut tre av sine obligatoriske innleveringer og bearbeider disse for endelig prøving. De skal fortsatt være på 800-1200 ord. De bearbeidede oppgavene utgjør eksamensmappen, og det gis samlet karakter på mappen.

I dette emnet har det vært flere lærere involvert, og hver lærer har fått lage sine arbeidskrav. Det har gjort at disse er ganske forskjellige, og hver oppgavetekst må derfor leses som en sensorveiledning. Studentene har stått fritt til å benytte seg av både valgt og selvvalgt pensum, og i flere av arbeidskravene er studentenes evne til selvstendig refleksjon og til å gi originale perspektiver viktige kriterier for vurderingen.

1. arbeidskrav

Les grundig de tre korte tekstene fra Salmenes bok: Salme 22; Salme 46 og Salme 110. For én av disse tekstene, skriv kort om innholdet i teksten.

Arbeidskravet skal være på 800-1200 ord.

2. arbeidskrav

Gjør en komparativ analyse av Luthers og Arrebos parafraaser av Salme 46, hvor du gjør rede for (1) hvem som er årsaken til verdens ondskap, (2) i hvilket hierarki det gode i verden settes og (3) hva som er Guds og menneskets rolle, i de to parafrasene. Du velger selv hvor mange av disse punktene du vil se nærmere på.

Parafrasene finner du i vedlegg under Filer her i Canvas, og i modulen til forelesningen 05.09.

Besvarelsen skal være på 800-1200 ord

3. arbeidskrav

Les artiklene til Ragnar Grøm og Lyn Kidson
Lag et kort sammendrag av hovedargumentene til hver av artiklene
Foreslå to temaer til diskusjon basert på 1 og 2

Arbeidskravet skal være på 800-1200 ord.

4. arbeidskrav

Sammenlikn bruken av Davids-salmer i morgensang (laudes) i Norsk Salmebok, s. 1295-1299, med laudes i tradisjonell vestlig tidebønn og orthros i bysantinsk tidebønn. (800-1200 ord)

Oppgaveveiledning: Jeffery og Taft gir innføring i oldkirkelig liturgisk bruk av Davids-salmer. Se Wernø Holter, "Tidebønnene", for laudes i tradisjonell vestlig tidebønn, samt generelt om tidebønn, og Woolfenden for bysantinsk (med røtter i Jerusalem) orthros (morgensang, Matins). Tekstene er i modulen. NB: Woolfenden følger Septuagintas psalme-nummerering (se "Greek numbering" her [Links to an external site.](#)).

Referanse til Wernø Holter, "Tidebønnene": Wernø Holter, Stig, Kom, tilbe med fryd. Innføring i liturgikk og hymnologi, 3. utg. (Bergen: Eide, 2022), 155-170.

5. arbeidskrav

N13 181 "Hør vår helligaftens bønn" er en tilrettelagt norsk versjon av Grundtvigs gjendiktning av en serie greske vers. Besvar de to følgende punkter (minst 800 ord):

1. De greske versene er hentet fra bysantinsk vesper og synges til «Herre, jeg roper» (pss 140/141, etc.). Beskriv den hymnografiske sjangeren *sticheron* (stikir) som den greske teksten tilhører.
2. De greske versenes kontekst oppgis i Elbek og Salmeleksikon å være påskeaften. Imidlertid stammer vers 1-3 og 5 fra den regulære søndagsfeiringa (1. tone). Videre finnes vers 1 i Jerusalems første hymnebok (Gamle Iadgari/Tropologion), som er av eldre dato enn den oppgitte dikter Johannes av Damaskus. Skissér en korrigert historie (tekst og liturgi) til NS 181.

Oppgaveveiledning:

Grundtvigs kilde var samlebindet Leitourgikon. De aktuelle versene var hentet fra hymneboka Triodion, som dekker fastetida og fram til påskeaften. Den regulære søndagsfeiringas hymner står i hymneboka Oktoechos (også kalt Parakletike), som inneholder alle ukedagenes hymner i de åtte tonene. Disse søndagsversene synges i 1. tone påskeaften fordi påskedag er begynnelsen på rekka av åtte toner der hver uke har en tone i numerisk rekkefølge (neste uke i 2. tone, etc.).

Om de ulike bysantinske hymnebøkene, og om Gamle og Nye Tropologion (Jerusalems hymnebok), se Frøyshov og, for grunnleggende info, *The Oxford Dictionary of Byzantium* (på nett: oxfordreference.com). I tillegg til pensum, bruk *Nytt norsk salmeleksikon* (nr. 160) (i Canvas>Modul; ref.: Wernø Holter, S.; Hamnes, Davis S.; Vederhus, Inger (utg.). *Nytt norsk salmeleksikon*, b. 2 (Trondheim: Akademika, 2012).) For liturgisk kontekst, se også Frøyshov, "Den hagiopolitiske rite - Jerusalems oldkirkelige liturgi" (Canvas>Modul). Om bysantinsk/ortodoks vesper, se Woolfenden (5. samling 19.09.).

Oversettelser av den greske teksten og Grundtvigs tekst står i Elbek, s. 68-69 og i *Nytt norsk salmeleksikon*.

Oktoechos/Parakletike, søndag 1. tone, engelsk: <http://www.st-sergius.org/services/oktiochos/Tone1.pdf>Links to an external site.

Triodion, påskeaften, engelsk: <http://www.st-sergius.org/services/triod/76A.pdf>Links to an external site.

Det første av de greske versene, fra Det gamle Tropologiet, engelsk oversettelse: Stephen Shoemaker, *The First Christian Hymnal. The Songs of the Ancient Jerusalem Church* (Provo, Utah: Brigham Young, 2018); i Canvas>Modul>"Gamle Iadgari, Søndag vesper, 1. tone".

N13 181 er i Canvas>Modul.

6. arbeidskrav

Les/syng og sammenlign salmene på nr. 121, 153, 408 og 512, og gjør rede for om de har noen felles trekk i form og innhold som peker i retning av når de ble skrevet/først sunget.

Arbeidskravet skal være på 800-1200 ord.

7. arbeidskrav

Denne oppgaven er todelt. Begge oppgaver skal besvares. De bør hver især utgjøre omtrent halvparten av besvarelsen.

Salme 602, 604 og 612 i N13 er alle skrevet og/eller oversatt av tre forskjellige norske salmediktere, som opererte innenfor samme tidsperiode (1960- og 70-tallet). Forbered deg ved å lese eller synge salmen høyt for deg selv (melodiene er lenket til under).

1. Gi en kort refleksjon over likheter og forskjeller ihvordan disse tre salmene formidler nattverden.
2. Drøft hvor i kirkeåret den enkelte av de tre salmene egner seg best, med tanke på bruk i hovedgudstjenesten.

602: <https://youtu.be/Yr-EF6712bY?si=vaqgqkccqf1Y1II1>Links to an external site.

604: <https://youtu.be/wpKnYCvwuOM?si=6jqpDQRDD1OQ6t1r>Links to an external site.

612: <https://youtu.be/8gabOAelCz4?si=QsaHFDa05qzXPelT>Links to an external site.

8. arbeidskrav

Når man feirer gudstjeneste på Siste søndag i kirkeåret i Den norske kirke, kan man velge å sette den uoffisielle overskriften Domssøndag/Kristi kongedag, eller velge en av de to. Fra og med liturgireformen 1977 var Domssøndag eneste tittel, men i 2011 anføres Domssøndag/Kristi kongedag som overskrift i Tekstboken. Det er imidlertid ikke spesifisert hvorvidt skråstreken skal forstås som et *og* eller et *eller*. Hos Wernø Holter står

den som én dag, men man skal være klar over at i Den romersk-katolske kirke ble Domssøndag erstattet av Kristi kongedag i 1922, og at det opprinnelig ikke var meningen at de to skulle kombineres. I Dnk er det antageligvis stor variasjon mtp hvilket navn man velger for dagen, og noen ganger kan veksle fra år til år i samme menighet. Teksttrekkene er imidlertid de samme uavhengig av hvilken overskrift man velger én av de to, eller begge samtidig. Derfor er det først og fremst gjennom salmevalg og preken at man kan dreie gudstjenesten preg i retning av enten Domssøndag eller Kristi kongedag.

1. Gi en kort redegjørelse for hva du mener er forskjeller og likhetstrekk mellom en gudstjeneste som kalles Domssøndag, og en som kalles Kristi kongedag. Her kan de være lurt å se på teksttrekkene (ikke glem fortellingsteksten!). Denne delen kan godt begrenses til 200-300 ord.

2. Sett opp salmesedler for hovedgudstjeneste kl. 1100 på Domssøndag og Kristi kongedag, og legg teksttrekke 1 til grunn for dem begge. Gudstjenesten skal inneholde følgende salmer:

Inngangssalme

Dåpssalme el. salme mellom lesningene

Salme etter preken

Nattverdssalme

Siste salme

Altergangssalme kan tilføyes, men da må kategorien være med i begge gudstjenestene. Gi en kort begrunnelse for hvert enkelt salmevalg. Husk å angi om du legger opp til prosesjon og resesjon, eller om gudstjenesten begynner og avsluttes med presten i koret. Litteraturtips (det blir ikke regnet som latskap "å rappe" salmevalg fra andre steder, men du må gi din egen begrunnelse for valget):

<https://www.nb.no/items/ac7ae80e6aa2ce0edad497836da2c8f2?page=211> Links to an external site.

[https://www.norskhymnologiskforening.no/ressurs/salmeverktøyet/Links to an external site.](https://www.norskhymnologiskforening.no/ressurs/salmeverktøyet/Links%20to%20an%20external%20site)

Besvarelsen skal være på 800-1200 ord, men det gis et slingringsmonn oppover på denne oppgaven, i og med at det vil bli en del overskrifter og salmetitler.

9. arbeidskrav

1. Les artikkelen til Friis Plum (ligger under Filer i Canvas-rommet).
2. Skriv et sammendrag av artikkelens hovedargument.
3. Foreslå to temaer til diskusjon basert på 1 og 2

Besvarelsen skal være på 800-1200 ord

10. arbeidskrav (EKSTRA)

Denne oppgaven gis i tillegg til de ni øvrige, fordi vi ønsker å teste ut en ekskursjonsoppgave. Den kan være blant de tre besvarelsene dere velger å innlemme i mappeeksamen. Oppgaven er tredelt.

1. Delta på en hovedgudstjeneste i en kirke tilhørende Den norske kirke på Allehelgensdag. NB: Husk å ta vare på, eller å ta bilde av salmeseddelen.
2. Analyser salmeseddelen ut ifra hvordan den enkelte salmen passet til dagens tema, og hvordan det opplevdes for deg å synge den i gudstjenesten.
3. Diskuter hvorvidt salmene bidro til å skape sammenheng i gudstjenesten, med utgangspunkt i inngangssalmen og sluttsalmen (alle salmene skal likevel med i diskusjonen).

Besvarelsen skal være på 800-1200 ord